

'De concurrentiekracht van de tuinbouw

Rudy Rabbinge: "Het is de kunst om de voordelen van de tuinbouw in Noord-Nederland meer te benutten. Daarvoor is leiding nodig."

In moeilijke tijden helpt het om met een helikopterview te kijken. "De perspectieven voor de tuinbouw zijn goed op de langere termijn. De sector scoort hoog op concurrentiekracht". Een combinatie van analyse en peptalk, uit de mond van hoogleraar Rudy Rabbinge. Zijn visie op het tuinbouwcluster Nederland en de positie van het Noorden van het land daarin.

TEKST: TIJS KIERKELS

De tuinbouw krabbelt, op een paar gewasgroepen na, weer op uit het dal. De positieve stemming komt terug. Maar de afgelopen tijd heeft natuurlijk wel flinke deuken achtergelaten en het geloof in eigen kracht moet nog verder groeien. "Je moet in zo'n situatie nooit de waan van de dag laten overheersen. Op de langere termijn is het perspectief voor de tuinbouw vrij groot. Om de kansen te benutten, is het wel nodig steeds voorop te blijven lopen en te innoveren. Telers moeten daarbij de productiewijze vernieuwen en tegemoet komen aan

BEELD: WIM VAN HOF EN JAN DEUTEN

de wensen van de consument", vertelt hoogleraar Rudy Rabbinge.

Teveel zelfgenoegzaamheid

De Nederlandse tuinbouw is nog steeds een voorbeeld voor de concurrent. "En overall probeert men Nederland na te doen. We moeten hardlopen om op dezelfde plek te blijven. Het is een race zonder finish. In de periode voor de crisis was het misschien wel te gemakkelijk om marktaandeel vast te houden. Dat heeft geleid tot teveel zelfgenoegzaamheid."

Greenport Nederland heeft Rabbinge gevraagd met zijn expertise naar het Nederlandse glastuinbouwcomplex te kijken. Rabbinge is de autoriteit uit Wageningen op het gebied van duurzame ontwikkeling en voedselzekerheid. Naast veel andere functies is hij voorzitter van Transforum, dat de ontwikkeling van de Nederlandse agrosector naar grotere duurzaamheid stimuleert.

Vijf megatrends in tuinbouw

De tuinbouwsector schakelt hem regelmatig vanuit zijn wetenschappelijke achtergrond in als adviseur.

Rabbinge baseert zijn vertrouwen in de toekomst op vijf megatrends in de internationale land- en tuinbouw:

- de productiviteit stijgt steeds;
- de land- en tuinbouw krijgen naast de productie meer doelen (bijvoorbeeld natuurbeheer) en moeten tegelijkertijd aan steeds meer randvoorwaarden voldoen;

- de manier van produceren verandert, richting een industriële aanpak;
- de productie vindt steeds meer in vaste ketens plaats;
- voeding en gezondheid zijn gekoppeld.

Op al deze terreinen is de tuinbouw al gevorderd. "Als je vervolgens de 'Diamant van Porter' toepast, scoort de tuinbouw bijzonder hoog", vertelt hij. Dit is een analyse-instrument, ontwikkeld door Michael Porter van de vooraanstaande Harvard Business School in de VS. Je kunt de concurrentiekracht van sectoren en landen ermee in kaart brengen.

Verstandige keuze

"De sterke kanten van de tuinbouw zijn bijvoorbeeld de grote bereidwilligheid om te investeren. Het feit dat er veel innovatie plaatsvindt. Het relatief hoge mondiale marktaandeel en het gemiddeld hoge percentage eigen vermogen, in vergelijking met andere bedrijfstakken."

Allemaal sterke kanten die hard doortikken bij de bepaling van de concurrentiekracht. De keuzes die de tuinbouwondernemer vervolgens maakt, zijn per bedrijf verschillend. Er bestaat – op grond van analyse van de concurrentiekracht – geen algemene lijn die het beste is.

"Je ziet grote groentebedrijven, die het in de kostenminimalisatie zoeken. Omdat er een enorme markt voor groenten bestaat,

is dat best een verstandige keuze. Anderen zoeken het juist in diversificatie en in hoogwaardige specialties. Die bedrijven hebben ook de afgelopen tijd redelijke marges gerealiseerd."

Een verstandige aanpak is volgens de hoogleraar ook ketenuitbreiding. In de orchideeën zie je bijvoorbeeld bedrijven die alles van weefselkweek tot afzet in eigen hand hebben. En ook de combinatie van Nederlandse plus buitenlandse vestigingen kan een lucratieve weg zijn. De lijn is steeds gebruik maken van je sterke kanten.

Zorgen over Drenthe

Iets zorgelijker is Rabbinge over de tuinbouw in het noorden van het land, met name in Drenthe. En daar is een duidelijke reden voor: "In de periferie vallen altijd de hardste klappen. Daardoor zijn de bedrijven in het noorden kwetsbaar."

De kiem voor de kwetsbaarheid ligt in het verleden en schuilt in het begrip 'periferie'. Ondanks dat Emmen dichterbij veel afzetmarkten ligt, heeft het gebied daar onvoldoende van kunnen profiteren, omdat het centrum van de handel in het westen is blijven liggen. "Je had hier meteen een sprong kunnen maken naar een andere manier van afzet, met kernbegrippen als virtuele markten, televeilen en dergelijke. Nog steeds is dat niet helemaal doorgevoerd. Zo blijf je op handelsgebied in de periferie."

"De gemeente Emmen brengt de vestigingsmogelijkheden drie jaar lang onder de aandacht op rijdende reclameborden: de vrachtwagens van transportonderneming Transpa Emmen."

Goede leider voor Drenthe

Wat zou er moeten gebeuren om die eigen kracht van de regio meer aan te kunnen spreken? "Er is een duidelijke marktleader nodig. Vooraanstaande tuinbouwbedrijven die innovatieve afzetconcepten realiseren. Er zijn in Nederland veel goede marktleaders, maar ze zitten veelal in het westen van het land", aldus Rabbinge.

De tuinbouw in Noord-Nederland heeft een aantal zeer sterke kanten: de bedrijven zitten dichterbij veel afzetmarkten dan hun westelijke collega's, ze hebben relatief lage (grond)kosten en arbeidskrachten zijn gemakkelijk te vinden. Bovendien zijn alle noodzakelijke toeleveringsfaciliteiten voorhanden.

"Het is de kunst om die voordelen meer te benutten. Daarvoor is leiding nodig. Bij de pakken neerzitten is verkeerd; de perspectieven zijn goed."

Geld voor herstructurering

Provincie Drenthe en gemeente Emmen trekken samen 1,5 miljoen euro uit voor de ruimtelijke herstructurering van verouderde glastuinbouwgebieden. Hiermee kan verouderd glas afgebroken worden om nieuw glas te bouwen. Ook de infrastructuur kan hiermee een oppepper krijgen. Leidend hierbij is een revitaliseringsplan van de tuinbouwondernemers zelf. Dat plan is in de maak.

Tegelijkertijd is de Stichting reconstructie Klazienaveen bezig met het plan 'Wereldse Tuinen'. Dit ambitieuze initiatief behelst de combinatie van moderne productietuinbouw met toeristische activiteiten. Naast productiekassen zijn bezoekerskassen, waterrecreatie, woningen, schoolcampus en productverkoop gepland. De initiatiefnemers mikken op honderdduizenden bezoekers per jaar. Voor het plan is draagvlak in de regio, zowel bij de tuinbouw als de overheden. Op 1 december is een haalbaarheidsstudie gepresenteerd.

De tuinbouw scoort hoog in concurrentiestudies. Dat geeft een zonnig toekomstperspectief, zegt hoogleraar Rudy Rabbinge. Het succes komt echter niet vanzelf. Het is hardlopen om op dezelfde plek te blijven. Voor de noordelijke tuinbouw zijn extra inspanningen nodig, met name om uit de schaduw van het westen te stappen.

SAMENVATTING